Universitets- och högskolerådet

Svarshäfte nummer

2025-04-05

Högskoleprovet

Provpass 4

- Du måste fylla i dina svar i svarshäftet **innan** provtiden är slut.
- Följ instruktionerna i svarshäftet.
- Du får använda provhäftet som kladdpapper.
- Fyll alltid i ett svar för varje uppgift. Du får inte minuspoäng om du svarar fel.
- På nästa sida börjar provet, som innehåller 40 uppgifter.
- Provtiden är **55 minuter**.

Verbal del

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Börja inte med provet förrän provledaren säger till.

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

1. olidlig

A osannolik
B svår att förstå
C oanständig
D bekymmerslös
E omöjlig att uthärda

2. återstoden

A slutet
B resten
C minnet
D svaret
E reprisen

3. klandervärt

A välgörande
B oskyldigt
C förkastligt
D otänkbart
E förvånande

4. intervention

A avbrott
B stödfunktion
C ingripande
D förmedling
E inaktivitet

5. bistå

A vakta
B hålla ihop
C närvara
D stanna kvar
E hjälpa

6. parafras

A omskrivning
B inledning
C förkortning
D överläggning
E utvidgning

7. gedigen

A solid
B konkret
C effektiv
D realistisk
E uppskattad

8. hålla till godo med

A samtycka till
B nöja sig med
C förvänta sig
D roa sig med
E ge tillstånd till

9. vånda

A ångest
B avsmak
C uppgivenhet
D saknad
E ansträngning

10. fingerad

A fastställd
B praktisk
C berörd
D påhittad
E reserverad

Dialekter

Bland det första du minns är ljudet av din mamma. Och det du hör och präglas av – redan som foster – är din mammas dialekt. Långt innan du lär dig ett språk skapar du minnen av hennes betoningar och språkmelodi.

Säkert är det därför som känslan för dialekter är så stark. Vi gillar eller retar oss på dialekter helt oreflekterat. Vi kommenterar och skrattar åt dem helt instinktivt.

En som hade ett mer reflekterande förhållningssätt till dialekterna var Gun Widmark, professor i nordiska språk. Hon avled för tre veckor sedan, 93 år gammal. In i det sista var hon aktiv, och det hon arbetade med är en uppgörelse med svensk dialektforskning.

Gun Widmark var min gudmor, min extramamma. Men hennes egen dialekt har inte alls präglat mig. Gun var uppvuxen på en bondgård utanför Eskilstuna och kunde prata lika särpräglat som andra gör i gnällbältet. Men även om jag säkert lyssnat lika mycket på henne som på min biologiska mamma, så pratade hon aldrig sörmländska så att jag hörde det. Likt de flesta andra som ville göra karriär vinnlade hon sig om att tala god rikssvenska, också privat.

Så är det med dialekter. De tillhör det mest ursprungliga vi har, men de levde undanträngda under större delen av 1900-talet. Utjämningen av de lokala språken var ett moderniseringsprojekt som drevs av statsmakten, ofta med folkligt stöd. Många faktorer samverkade, som införandet av folkskolan, fokuseringen på det skrivna språket, urbaniseringen, utvecklingen av massmedier. Dialekter var mossiga och hörde till bondesamhället, rikssspråket var framtidens språk.

Men nu är det annorlunda. Även om processen inte går att backa, är de spillror som finns kvar omhuldade och kära. Dialekter är på modet. Sveriges Television gör språkprogram med miljonpublik som handlar om dialektmysterier. I grannkanalens reklaminslag är dialekter ett närmast uttjatat knep för att väcka tittarnas känslor. Det är som med bulldoften i butiken. Dialekterna får dina okontrollerbara känslor i svang. Du hör det omedvetet och reagerar. Både längtan till nybakade bullar och förnimmelsen av din mammas dialekt får dig att shoppa loss.

Reklammakare, säljbolag och underhållare är språkmusikaliskt moderna när de utnyttjar känslan i dialekterna, men det finns andra som är tondöva. Staten går i otakt med vårt språkintresse. Det visade sig nyligen när Institutet för språk och folkminnen – den svenska språkmyndigheten – beslutade att lägga ner sina dialektavdelningar i Lund och Umeå. Pengarna påstås inte räcka till. Och kulturministern, ur vars budget språkmyndigheten får sina anslag, vill inte hjälpa till. Försvaret av det språkliga kulturarvet, i dess mest känsloladdade form, prioriteras ner.

Patrik Hadenius

Uppgifter

11. Vad visar exemplet Gun Widmark?

A Hur viktiga ens biologiska föräldrar är för språkutvecklingen.

B Att den svenska språkforskningen är hotad.

C Hur starkt normer kring språket kan påverka människor.

D Att det finns stora språkliga skillnader mellan stad och landsbygd.

12. Textförfattaren noterar att något har förändrats från 1900-talet till idag. Vad?

A Makthavarnas syn på dialekter.

B Dialekters status bland folk i allmänhet.

C Ursprungets betydelse för dialekten.

D Dialekters förmåga att påverka människor.

Monstertjuren

”Belgisk blå kan inte gå.” ”Nilsson är galen, har tappat moralen.” Vältextade skyltar med välrimmande slagord.

Det är den 30 mars 1996 och drygt 60 personer har kommit för att demonstrera mot inseminationen av nötkreaturrasen belgisk blå hemma hos Gunnar Nilsson i Viken i nordvästra Skåne. Inte bara unga djurrättsaktivister. Också veterinärer, folk från Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och kommunpolitiker. De är upprörda.

– Detta är ett brott mot svensk djurskyddslag, och det är ett moraliskt brott. Det handlar om att framavla djur som är svårt sjuka, svårt missbildade, och som kommer att utsättas för ett svårt lidande, säger Staffan Persson, aktiv i Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök.

– Djur med genetiska defekter hör inte hemma i Sverige. Detta är en av de få frågor som bönder, konsumenter och djurskyddet är eniga i, säger Gunnela Ståhle. Som anställd på LRF och ledande i djurskyddsorganisationen Djurskyddet Sverige är hon vid den här tiden en av centralgestalterna inom svensk djuromsorg.

Inför inseminationen lyckas hon med det exceptionella att samla både djurrättsaktivister och köttproducenter i ett gemensamt upprop. Hela 14 organisationer och företag skriver under, däribland Sveriges konsumentråd, Djurens vänner, Köttbranschens riksförbund och Scan.

Fotografer och journalister svärmar runt huvudpersonerna, köttbonden Gunnar Nilsson och kreatursshandlaren Per-Olof Hagelgren. De poserar. Nöjda med uppståndelsen. Övertygade om rasens förträfflighet.

– Det handlar om överlevnad för våra svenska bönder. Vill vi ha en levande landsbygd har vi materialet här, säger Per-Olof Hagelgren.

De hade naturligtvis kunnat göra inseminationen i smyg. I stället väljer de att göra det med så många vittnen som möjligt.

– Vi gör det här för att få fart på den rättsliga processen. Vi vill se vilka lagar som gäller, de svenska eller EU:s, säger Gunnar Nilsson.

Fyra kor insemineras. Hela processen tar ett par timmar. De efterföljande rättsprocesserna mot ”monsterrasen” belgisk blå kommer att pågå i fyra år innan Gunnar Nilsson och Per-Olof Hagelgren till sist frias.

Inseminationen i Viken är en förlust inte bara för djurskyddsvännerna och för den svenska modellen, som präglas av ”stor enighet mellan konsumenter, bönder, intresseorganisationer och opinionsbildare”, som LRF uttrycker det. Den är också ett svidande nederlag för de svenska EU-vännerna. Innan Sverige 1995 blev medlem i EU var det direkt förbjudet att importera belgisk blå. Regeringen tog upp frågan i EU-förhandlingarna och ville att Sverige skulle få ett undantag som tillät ett fortsatt förbud. Men det gick inte.

– Resultatet blev att vi inte kan behålla ett avelsförbud som riktar sig mot en speciell ras, säger Karl Erik Olsson, jordbruksministern som skötte förhandlingarna. Men vi får lov att ha ett förbud mot avel med raser med genetiska defekter. Belgisk blå har en listad genetisk defekt, de dubbla musklerna. Vi kontrollerade noggrant med jurister i samband med förhandlingarna att det skulle hålla.

På valmöte efter valmöte har Gunnela Ståhle i Jakampanjen inför folkomröstningen om svenskt EU-medlemskap därför lovat att Sverige kan och ska hållas rent från belgisk blå. Och så tar den egna LRF-medlemmen Gunnar Nilsson ändå in rasen i landet. Och inleder en process som så småningom leder till att förbudet faller.

Men hur kunde en så vanlig och osexig rutin som en insemination av en ko toppa SVT:s Rapport? Att det handlade om en ny ras med befarade hälsoproblem räcker inte riktigt som förklaring. Rasen symboliserar också en ekonomiskt extremt krass lantbruksproduktion utan hänsyn till djuromsorg. Men även andra nötkreatur är extremt avlade. Lika mycket muskler som tjurarna av rasen belgisk blå har, lika mycket juver har en mjölkko av rasen svensk lågland. Alla lantbrukets husdjur är hårt avlade. Belgisk blå är inte mycket värre än de höns, kycklingar och kalkoner som föds upp i Sverige, och vars kött och ägg konsumenterna utan att tveka lägger på tallriken. Varför passerar kycklingrasen Cobb och kalkonrasen British united turkey? De är också extrema muskelbyggare med stora hälsoproblem. Varför är just belgisk blå monstret? Missfostret.

När belgisk blå i slutet av 1980-talet först uppmärksammades i Sverige var rapporteringen neutral. Kenneth Fransson på LRF Medias lantbrukstidning *Land Lantbruk* skrev flera artiklar om köttdjur och redogjorde bland annat, utan kraftord, för hur rasen i Danmark hade ”hittat sin nisch”. Men successivt vässar Kenneth Fransson pennan och 1993 gör så monstret entré. ”Jakten på muskler ger monsterdjur”, är *Land Lantbruks* rubrik på förstasidan, och samma år använder politikern och sedermera Europaparlamentarikern Marit Paulsen belgisk blå som avskräckande exempel i boken *Europa och djuren*. Tillsammans med sin man Sture Andersson har hon åkt runt i Europa och fångat en brutal exploatering av djuren. Hon skriver och han fotograferar. Sverige ligger i förhandlingar med EU om medlemskap. Landet är djupt splittrat. LRF:s lobbykontor i Bryssel ser till att Paulsen och Andersson får möta monstret och i boken skriver Paulsen om den europeiska djurhållningen: ”Under ett

paraply av antibiotika, psykofarmaka, blodtryckssänkande medicin, hormoner och kirurgi kan människorna få så kallat billigt kött från djur som är fullständigt onaturliga ... Ett av de mer extrema exemplen är BBB-kon (Belgian blue bovine, belgique blanc bleu)."

Marit Paulsen skriver inte "monster". Det behövs inte. Hon har ändå beskrivit ett. Och visat upp det. Sture Anderssons bilder på belgisk blå kommer att publiceras igen och igen i svenska medier.

Monstertjuren belgisk blå har fått symbolisera mycket ont. Utan egen förskyllan har den till exempel blivit ett avskräckande exempel i kampen mot hormoner och genmanipulation i köttindustrin. Men att belgisk blå har extrema muskler beror varken på hormoner eller genmanipulation, utan på traditionell, om än extrem, avel. Ändå har bilderna på de belgiska muskelbergen präglat svenskarnas syn på tillsatser och genmodifierade livsmedel. Bilder på muskelbyggande tjurar som trycker i sig dopningssprutor användes bland annat i ett studiematerial inför EU-omröstningen. Belgisk blå anses också ha haft stor betydelse för svenska folkets negativa inställning till genteknik. I valet till riksdagen 1998 hade Miljöpartiet monstertjuren på en valaffisch med texten "Det finns inga genvägar till bra mat".

Bilden hamras in. I press, radio och tv, från 1993 och många år framöver. Och det är klart, det sätter sig hos läsarna, lyssnarna och konsumenterna. Och när vi blir hungriga vill vi inte ha monsterbiff till middag.

Att just belgisk blå blev "monstret" och användes i skräckpropaganda beror enligt vår mening på att det handlade om kor. Människor känner mer för kor än för fåglar. Dels är korna däggdjur och större. Mänskligare på något sätt. Dels syns de. Fåglarna hålls inomhus. Ingen ser någonsin en fågeluppfödning på riktigt. Att se lyckliga kor på bete blir viktigt för att upprätthålla legitimiteten för hela animalieproduktionen och vår tro på gott djurskydd. Korna är en nationell angelägenhet. Det är mjölk, kött och öppna landskap. Kor är Sverige. Och vi vill inte ha några störande monster i hagen.

Torbjörn Esping och Ylva Esping

Uppgifter

13. Vad framstår som textförfattarnas ambition med texten "Monstertjuren"?

A Att argumentera för länders självbestämmande i djurrättsfrågor.

B Att protestera mot köttindustrin och förespråka en minskad animalieproduktion.

C Att ge en bakgrund till Sveriges relativt stränga djurskyddsregler.

D Att belysa mekanismerna bakom den infekterade debatten om belgisk blå.

14. På vilket sätt var inseminationen av Gunnar Nilssons kor ett nederlag för de svenska EU-vännerna, enligt texten?

A Den mobiliserade EU-motståndarna inför folkomröstningen.

B Den splittrade EU-förespråkarna i två läger.

C Den visade att Ja-kampanjen hade lovat mer än den kunde hålla.

D Den visade att svensk lagstiftning i slutänden står över EU:s regelverk.

15. "Varför passerar kycklingrasen Cobb och kalkonrasen British united turkey?" frågar sig textförfattarna. Ger de något svar på den frågan, och i så fall vilket?

A Ja, för att vi människor har svårt att relatera till fåglar.

B Ja, för att fåglar aldrig har förekommit i skräckpropaganda.

C Ja, för att alla raser inom fågeluppfödningen är lika extrema.

D Nej, det är bara en retorisk fråga i texten.

16. Vad av följande är rasen belgisk blå ett exempel på, enligt textförfattarna?

A Att den moderna gentekniken har gått för långt.

B Att även avel kan resultera i dramatiska genförändringar.

C Att EU har ett otillräckligt regelverk kring genmanipulation.

D Att avel och genmanipulation behövs för lantbrukets överlevnad.

Bedömning i historia

Länge stod frågor om prov och bedömning i skymundan i utbildningen av blivande historielärare. Under senare år har emellertid förutsättningarna för historieundervisning förändrats som en följd av en dramatiskt förändrad bedömningspraktik. Vi måste därför ta bedömningsfrågorna på större allvar.

Åtminstone fyra trender eller utvecklingslinjer kan identifieras som skapat historielärares nya förutsättningar. För det första har vi under de senaste åren iakttagit en tilltagande formalisering av den summativa bedömningspraktiken, med införande av nationella prov och ökade krav på att omdömen och betyg relateras till tydliga kriterier. För det andra finns en växande förväntan om att bedömning ska vara formativ, alltså framåtsyftande. I enlighet med detta betonas betydelsen av att lärare kommunicerar med elever om vad de kan göra för att utveckla sitt lärande. För det tredje har införandet av lärplattformar lett till att enskilda lärare måste anpassa sin insamling av underlag från eleverna och även återkopplingen om dessa. För det fjärde har skolämnet historia förändrats så att det nu läggs större vikt vid att elever ska utveckla förmågor eller kompetenser. Det senare betyder att delvis nya typer av underlag krävs för att historielärare ska kunna bedöma elevens kunskaper i relation till ämnets kunskapskrav.

En spridd uppfattning (eller nidbild) är att skolämnet historia främst går ut på att memorera faktakunskaper och att bedömning i historia följaktligen handlar om att bedöma i vilken mån eleverna förmår att redovisa dessa. Men det moderna skolämnet historia är mer komplext än så och ställer andra krav på eleverna. En viktig slutsats som kan dras utifrån forskningen är att historielärare behöver arbeta systematiskt och utifrån medvetna principer för att bedömningspraktiken ska bli funktionell i relation till de uppställda målen. Annars finns stor risk att eleverna inte tillägnar sig exempelvis det kritiska tänkande som utgör en viktig del av historieämnet.

Exakt hur målen med historieundervisningen ska definieras skiljer sig åt från kursplan till kursplan. Synen på hur eleverna kan uppnå dessa mål är följaktligen också föränderlig. Det finns några olika traditioner inom historieundervisningen. I den engelskspråkiga världen har man ofta talat i termer av ”content” och ”skills”, alltså stoffkunskaper och förmågor. Den förstnämnda kategorin avser innehållskunskaper om personer, händelser, processer, historiska sammanhang och källor. Den senare kategorin avser förmågor som att tolka, värdera källor, formulera samband och slutsatser.

Kritiker har ifrågasatt om det är rimligt att göra en distinktion mellan stoffkunskaper och förmågor, eftersom centrala begrepp som betydelse, förändring och orsak visserligen går ut på att tolka och förklara, men samtidigt är fundamentala i relation till innehållet. Med detta synsätt bygger historisk kunskap alltid på både innehållskunskap och en därmed sammantvinnad metodisk eller ”proceduriell” kunskap, och ingendera kunskapsformen kan tydligt värderas var för sig. I bland annat Tyskland har man istället börjat tala om att historieundervisningen ska utveckla vissa kunskapsmobiliserande kompetenser som är användbara utanför klassrummet. Dessa kompetenser ses som bredare och mer komplexa än specifika förmågor och kan vara såväl historieämneskompetens (med både innehållskunskaper och förmågor som att periodisera) som metodkompetens, frågekompetens (att formulera frågor) och orienteringskompetens.

Oavsett vilken tradition vi lutar oss emot finns en förväntan om att historieämnet ska lära ut mer än stoffkunskaper. Så är också historieämnet i den svenska skolan framskrivet i den nuvarande läroplanen, där flera ämnesspecifika förmågor identifieras. Med andra ord behöver historielärare designa uppgifter och andra underlag som kan användas för att bedöma dessa förmågor eller kompetenser. Ska det bli bra är det en tidskrävande process där man ofta får pröva ut, justera och förfina sina uppgifter.

En utmaning som är särskilt stor i historieämnet är att arbetet i ämnet ofta bygger på historiska dokument (enligt nuvarande styrdokument för den svenska skolan ska eleverna arbeta med källor). När eleverna får i uppgift att läsa och tolka historiska dokument kan frågan uppstå om det som mäts i själva verket är förmågan att läsa och skriva. Här måste läraren anstränga sig för att konstruera uppgifter som även läs- och skrivsvaga elever klarar att besvara; det handlar inte bara om att stötta elever med dyslexi eller med annat modersmål än svenska, utan läraren behöver inse att historieämnets texter kan vara svåra för många elever genom att de bland annat innehåller ovanliga ord, ovanlig stavning, eller förutsätter kunskaper om ett svunnet samhälle. En strategi för att hantera dessa utmaningar kan vara att bearbeta källtexten genom att citera bara en kortare del av källan, att modernisera stavning, tillhandahålla ordförklaringar eller anpassa typsnitt och radavstånd till läsarnas nivå.

Naturligtvis kan de historiska innehållskunskaperna ses som väsentliga i egen rätt och det förblir viktigt att bedöma dessa kunskaper hos eleverna. Men det är ändå viktigt att fundera på relationen mellan innehållskunskaper och de förmågor som historieämnet ska utveckla

hos eleverna. Den kanadensiske historiedidaktikern Peter Seixas och hans kolleger har utformat ett historieprov som består av flera korta utdrag ur källtexter vilka alla kopplar till samma ämne. Varje källtext följs av en eller flera frågor och med hjälp av sina svar får eleven slutligen redovisa sina kunskaper i ett samlande stycke text. Det är ett konkret exempel på hur en stegvis uppbyggd uppgift kan stötta elever att redovisa sina ämneskunskaper i en sammanhängande text.

Det är frigörande för tanken att studera hur historielärare i andra länder förhållit sig till prov och bedömning. Traditionellt kopplas bedömning ofta samman med prov, men för högstadieeleverna i Danmark finns inte ett nationellt skriftligt prov utan eleven ska istället genomföra ett fördjupningsprojekt. Under lärarens vägledning formulerar eleven en frågeställning och involverar ett antal källor i sin studie. När projektet slutligen redovisas kan det vara i form av till exempel en film, en illustration, ett rollspel eller en intervju. Läraren återkopplar med djupgående frågor. Elevens svar och redovisning granskas sedan av en censor.

Erfarna historielärare har genom åren skaffat sig en lång rad verktyg och samlar in en mängd olika underlag för sin bedömning, och olika strategier kan behövas inte minst eftersom vissa elever behöver annat än skriftliga prov för att komma till sin rätt och visa sina kunskaper. Det finns anledning att förhålla sig kritiskt både till den särställning som skriftliga uppgifter har fått och till den nuvarande regimen där bedömning sitter i högsätet och där lärare känner sig tvingade att väga grisen varje dag.

David Ludvigsson och Lars Andersson Hult

Uppgifter

17. I inledningen nämns fyra trender. Vilka av dessa anknyter textens resonemang i huvudsak till?

A Första och andra.

B Andra och tredje.

C Tredje och fjärde.

D Första och fjärde.

18. Vilken fråga riktar textförfattarna särskilt in sig på när de återger debatten om ”content” och ”skills”?

A Vad som egentligen ligger bakom historieämnets uppdelning i de två kunskapsformerna.

B Vilken av de två kunskapsformerna som bör betonas i historieundervisningen.

C Varför de två kunskapsformerna hanteras så annorlunda i historieämnet än i andra ämnen.

D Om de två kunskapsformerna verkligen går att skilja åt inom historieämnet.

19. Vad anser textförfattarna om skriftliga prov i historia, av texten att döma?

A Att de bör ses som endast ett bland många redskap för bedömning.

B Att de passar bäst för bedömning av faktakunskaper.

C Att de ofta kritiseras på felaktiga grunder.

D Att de behöver förnyas innehållsmässigt.

20. Vad gör textförfattarna i första hand?

A Argumenterar för en mer formaliserad bedömning i historieämnet.

B Sammanfattar det aktuella forskningsläget kring bedömning i historieämnet.

C Diskuterar förutsättningarna för bedömning i historieämnet.

D Motiverar beslutet att förändra riktlinjerna för bedömning i historieämnet.

21. Det går att mäta stressnivån via saliven, men den ger bara en _____ om de senaste tjugo minuterna. Huvudhåret däremot visar stressnivån de senaste månaderna, ibland ända upp till två år tillbaka.

A fotnot

B tumregel

C fingervisning

D handvändning

22. Ytterst få människor är rena egoister och lika få är rena _____. De flesta av oss vill samarbeta, men det är _____; vi samarbetar när vi litar på att de flesta andra vill samarbeta med oss.

A altruister – villkorat

B idealister – obligatoriskt

C generalister – önskvärt

D populister – förhandlingsbart

23. Utöver att anmäla ett eventuellt _____ till polisen finns möjlighet till upprättelse genom kränkningsersättning. För att detta ska bli aktuellt måste den drabbade själv ansöka om _____ hos domstol. Det blir då fråga om en _____ process, det vill säga en process som bedrivs mellan enskilda.

A hot – böter – sluten

B avsteg – rättshjälp – juridisk

C förtal – stämning – civilrättslig

D tillbud – försvarare – individuell

24. Serieboken *Nekromani* präglas av en mörk, rentav _____ humor, absurda infall och en och annan tänkvärd slutsats längs vägen.

A infantil

B morbid

C penibel

D kryptisk

25. Det som oroar forskarna är inte att höghastighetstågen kommer att få järnvägsbroarna att rasa, utan snarare att broarna inte kan trafikeras i så höga hastigheter med _____ spårstabilitet. Dessutom lär kostnaden för underhåll _____ om spåren på broarna måste justeras var och varannan vecka.

A beräknad – komma till korta

B likartad – mana till eftertanke

C tillförlitlig – tas i anspråk

D bibehållen – skjuta i höjden

26. Vävning var under det tidiga 1900-talet ett arbete som krävde stor yrkesskicklighet. Arbetet utfördes för det mesta tillfälligt och på deltid, ofta av väverskor som rekryterades på _____ basis från närområdet.

A aktuell

B funktionell

C rationell

D informell

27. Göteborg grundades på 1620-talet som en viktig _____ i den begynnande militärstaten och stormakten Sverige och planerades därför från början som en starkt _____ stad.

A utpost – inhägnad

B knutpunkt – befäst

C inkörsport – anlagd

D hamnstad – sjösatt

28. Många texter beskriver hur sidensvansar blir berusade av den alkohol som bildats i jästa bär och frukter, men detta är _____. Denna fågel har en _____ stor lever vilket gör att den har en mycket god förmåga att snabbt bryta ner alkohol. Det finns dock studier av sidensvansar som hittats döda i naturen med så pass hög alkoholhalt i blod och lever att det kan ha påverkat deras _____.

A osannolikt – måttligt – konstitution

B omsusat – substantiellt – kondition

C otvivelaktigt – ofantligt – koncentration

D omdiskuterat – exceptionellt – koordination

29. Utmärkande för kammarkörer är att _____ ofta huvudsakligen består av västerländsk konstmusik.

A ovationen

B ensemblen

C repertoaren

D auditoriet

30. För att nationella prov ska kunna användas för kunskapsmätning och betygsnormering krävs en läroplan som _____ vad respektive ämne ska innehålla och att man i grunden _____ tanken att kunskap kan mätas.

A stipulerar – bejakar

B förutsäger – aviserar

C garanterar – omsätter

D redovisar – förmodar

In the following text there are gaps which indicate that something has been left out. Look at the four alternatives that correspond to each gap and decide which one best fits the gap. Then mark your choice on your answer sheet.

Moral Rules

Most people strictly adhere to moral rules – such as "thou shalt not kill" – even when breaking them leads to a better outcome, such as sacrificing one person to save five. Is it just a bug in our ethical __31__?

In philosophical terms, maximizing results is called utilitarian, whereas prioritizing rights and duties is called deontological. A 2013 study revealed that even when people claim it is moral to, say, throw a dying man overboard to keep a life raft afloat, they view someone who does such a thing as lacking empathy and integrity. A recent paper measures people's __32__ behavior toward those who make such utilitarian decisions.

In several experiments, psychologists Jim Everett, Molly Crockett and David Pizarro asked American adults to respond to moral dilemmas and then interact with other supposed respondents online. When those respondents said they would push a man off a footbridge to block a trolley from killing five rail workers, __33__ rated them as less moral and trustworthy, and they entrusted them with less money in an investment game.

We don't evaluate other people on their philosophical ideologies per se, Pizarro says. Rather, we look at how others' moral decisions "express the kind of motives, commitments and emotions we want people to have." Coolheaded calculation has its benefits, but we want our friends to at least flinch before personally __34__ others. Indeed, people in the study who had argued for pushing the man were trusted more when they claimed that the decision was difficult.

Politicians and executives should pay heed. Leading requires making hard trade-offs: is a war or a cut in employee benefits worth the pain it inflicts? According to Pizarro, "you want your leader to genuinely have – or at least be good at displaying – the right kind of __35__ when they're talking about that decision, to show that they didn't arrive at it callously." Calmly weighing costs and benefits may do the most good for the most people, but it can also be a good way to lose friends.

Matthew Hutson, Scientific American Mind

Alternatives

31.

A confusion
B wrongdoing
C condition
D processing

32.

A past
B actual
C immoral
D current

33.

A applicants
B experimenters
C interviewers
D participants

34.

A encountering
B judging
C harming
D disregarding

35.

A emotions
B enthusiasm
C issues
D opinion

A General State of Mourning

The century between 1700 and 1800 saw the deaths of four British monarchs, two consorts, one Prince of Wales, one dowager Princess of Wales and an assortment of other princes and princesses. Virtually all were remembered by a period of widespread public mourning. This was expressed in a variety of ways, most notably by the donning of primarily black clothing by huge swathes of the population, often for months at a time.

The length and extent of public mourning varied and depended upon the position of the deceased within the royal family and the directions of the monarch. Mourning for William III ended 11 months after his death and on the birthday of his successor, Queen Anne. She, too, was mourned for a year, as was George I. George II, however, received only six months, thanks to a change he himself had implemented in 1728. This halved all future mourning periods and was motivated in large part by a need to assist the textile industry, which often faced ruin when stocks of luxury and coloured fabrics became instantly unsellable.

To ensure synchronised mourning (in southern England at least) and to clarify for the public what clothing was acceptable, mourning orders were issued and placed in newspapers, with mourning delayed until a week or so after the death to allow people to update their wardrobes. Sufficient time was not allowed for the information to reach more provincial regions though, let alone Ireland or the north of Scotland, and as a result mourning frequently began late in these areas.

In the early part of the century, mourning orders were fairly rudimentary: on the death of William III they stipulated only that all persons 'put themselves into the deepest Mourning that may be'. By the time of George I's death, however, mourning had become far more elaborate and the use of phases was emerging, which varied in length and had their own specific sartorial requirements. As well as clothing, mourning touched many other aspects of life. Churches were hung in black, their bells muffled and sermons and eulogies (which might later be published) were preached from their pulpits. Court functions were suspended. Many even chose to seal their letters with black wax. So pervasive was public mourning, in fact, that it must have been hard to avoid completely, even for the poor or disinterested.

Given its expensive and oppressive nature, one might reasonably wonder at the longevity of state mourning, which continued beyond the 18th century. Few would have known the deceased well enough to feel genuine sadness and there were frequent complaints about the expense and inconvenience of mourning them. No doubt many simply went through the motions out of deference to convention and a sense of loyalty to the institution of royalty, but perhaps more important is the fact that mourning was not all bad. Purveyors of high fashion might suffer, but the manufacturers of Norwich crape (which increasingly became the must-have fabric for such occasions) could turn a tidy profit from a royal death, while the rich and snobbish could use the opportunity to show off their wealth and social status through their ability to purchase new clothing at short notice.

Even some of mourning's more irksome aspects might be alleviated by a well-timed death. George I's passing, for instance, had little impact on the theatre industry, as the playhouses were already closed for the summer.

Finally, those at a safe distance from the watchful eye of the royal court could, on occasion, ignore certain aspects of public mourning altogether. The key was safety in numbers. One needed to be surrounded by a like-minded peer group with a blasé approach to mourning and no local grandee of sufficient standing prepared to enforce the rules. The Dublin elite managed just such a feat in the spring of 1738, when mourning for Queen Caroline ceased as soon as the Lord Lieutenant, the Duke of Devonshire, had left the country.

Today few traces of general mourning remain in the UK, though the widespread and spontaneous outpouring of grief upon the death of Diana, Princess of Wales, in 1997, shows that it can still emerge, albeit in a different form than that of the 18th century. Indeed, the sense that we know the modern British royal family thanks to the media exposure they are subject to, means that, while general mourning is no longer enforced, when it does occur it is perhaps a sign of genuine respect and affection rather than the compulsory duty fulfilled by so many of past generations.

Rachel Wilson, History Today

Questions

36. What is said about clothing manufacturers in the first two paragraphs?

A Coloured fabrics were difficult to come by in periods of public mourning.

B For many manufacturers, public mourning was economically disastrous.

C Once mourning was over, stocks of expensive clothes were difficult to sell.

D A period of public mourning was generally highly profitable for business.

37. What is implied about public mourning in relation to people in more distant regions of the British Isles?

A They were usually more free to choose what clothes they wanted to wear.

B They were generally much less interested in participating.

C They usually found it more difficult to find appropriate clothes.

D They generally got late notification about what clothes were required.

38. How did public mourning change during the first half of the 18th century?

A The prescribed mourning period tended to increase with each successive monarch.

B The general public became increasingly negative towards participating.

C Public mourning started to involve an increasing number of dimensions.

D People from all walks of life were increasingly forced to participate.

39. What is implied about consequences for the entertainment business in relation to the death of George I?

A There was a highly positive effect.

B There was a largely negative effect.

C There were essentially no effects.

D There were both positive and negative effects.

40. What is argued with regard to a recent example of general mourning?

A Public mourning is obviously just as relevant today as before.

B Such feelings may be more authentic today than in the 1700s.

C Prescribed mourning is apparently not just a thing of the past.

D Grief in the 1700s may have been more genuine than we think.